

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců Mgr. Ondřeje Mrákoty a JUDr. Bohuslava Hnízдила v právní věci žalobkyně: **E. B.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 2. 11. 2009, č. X, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 26. 2. 2010, č. j. 43 Cad 264/2009 - 31,

takto:

- I. Kasační stížnost **se odmítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Krajský soud v Praze podle § 76 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), zrušil v záhlaví uvedeným rozsudkem rozhodnutí žalované (dále jen „stěžovatelka“) ze dne 2. 11. 2009, č. X, a věc jí vrátil k dalšímu řízení, neboť shledal, že rozhodnutí žalované je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. „Na okraj“ obiter dictum krajský soud poznamenal, že „...institut „poručnictví“ byl v zákoně o rodině zakotven až novelou citovaného zákona, a to zákonem č. 91/1998 Sb. s účinností od 1. 8. 1998. Podle názoru soudu je postup žalované, v němž zjišťovala, zda byl nezletilý na zemřelého J. B. v době jeho smrti převážně odkázán výživou, spojen s dřívější právní úpravou zákona o rodině, tj. se zněním zákona o rodině, který institut poručenství ještě neznal. Soud tak považuje za rozhodující, že k datu vydání rozhodnutí žalované (tj. k datu 2. 11. 2009) byli nezletilému pravomocným rozsudkem okresního soudu ustanoveni poručníky oba manželé (tj. žalobkyně i zemřelý J. B.). Za popsané situace považuje soud za zcela nadbytečné další úvahy žalované, zda v době smrti byl či nebyl nezletilý převážně odkázán na výživu zemřelého, neboť podle pravomocného rozsudku soudu byl nezletilý svěřen svou výchovou i výživou oběma poručníkům.“

Proti rozsudku krajského soudu podala stěžovatelka kasační stížnost, v níž se v první řadě ztotožnila s názorem krajského soudu, pokud jde o nedostatečné odůvodnění napadeného rozhodnutí a chybně uvedené dřívější příjmení nezletilého D. B. ve výroku

jejího rozhodnutí. Potvrdila, že v jejím rozhodnutí skutečně chybí úvahy a hodnocení důkazů, rovněž není uvedena ani výše příjmů zemřelého J. B. ke dni úmrtí a jeho manželky (žalobkyně), není zde vůbec objasněno, že příjmy zemřelého byly převážně vyšší než příjmy zbylé rodiny.

Stěžovatelka však dále vyjádřila svůj zásadní nesouhlas s právním posouzením a výkladem krajského soudu, že jsou zcela nadbytečné její úvahy ohledně zjišťování, zda nezletilý D. B. byl převážně odkázán na výživu zemřelého. Má za to, že ze skutečnosti, že jmenovanému nezletilému byli ustanoveni poručníky oba manželé (J. B. a E. B. - prarodiče nezletilého), nikoliv jen jeden z nich, nelze dovodit, že v případě úmrtí jednoho poručníka není nutné zkoumat splnění podmínky převážné odkázanosti výživou nezletilého na zemřelého ke dni jeho úmrtí, jak uvádí krajský soud. Prarodiče nezletilého byli ustanoveni totiž pouze poručníky nezletilého a nikoliv jeho osvojiteli. Stěžovatelka dále uvedla, že pokud zemřelý J. B. nebyl rodičem a ani osvojitelem, posuzují se podmínky vzniku nároku na sirotčí důchod po jeho úmrtí výhradně dle ust. § 52 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), podle kterého *„má nárok na sirotčí důchod nezaopatřené dítě v případě úmrtí osoby, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů, a dítě na ni bylo v době její smrti převážně odkázáno výživou, kterou nemohli ze závažných důvodů zajistit jeho rodiče.“* Zákon o důchodovém pojištění výslovně vyžaduje zjišťování a posuzování podmínky, zda bylo v době úmrtí osoby uvedené v § 52 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění dítě na tuto osobu převážně odkázáno výživou či nikoliv, a to ve všech případech bez ohledu na to, zda byl nezletilý svěřen do péče obou manželů či jen zemřelému. Stěžovatelka proto nepochybila a neporušila zákon, pokud nárok na sirotčí důchod neuznala, protože porovnáním částek příjmů obou poručníků za poslední tři měsíce před úmrtím osoby, která převzala dítě do péče, byl prokázán značný rozdíl ve výši dosažených příjmů, což blíže rozvedla. Rovněž dle stěžovatelky není z hlediska důchodových nároků nezletilého rozhodující skutečnost, že došlo na žádost poručníků ke změně jeho původního příjmení z „V.“ na „B.“.

Kasační stížnost je mimořádným opravným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví, jímž se účastník řízení, z něhož toto rozhodnutí vzešlo, nebo osoba zúčastněná na řízení domáhá zrušení soudního rozhodnutí. S výjimkami stanovenými soudním řádem správním je tato stížnost přípustná proti každému takovému rozhodnutí. Jednu ze zmiňovaných výjimek obsahuje také ustanovení § 104 odst. 4 s. ř. s., který stanoví, že nepřipustná je kasační stížnost, která se opírá jen o jiné důvody, než které jsou uvedeny v § 103 s. ř. s.

V posuzované věci dospěl krajský soud k závěru, že žalobou napadené rozhodnutí žalované je nepřezkoumatelné a důvody nepřezkoumatelnosti popsal. Proto je také z těchto důvodů zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Důvody, pro které tak učinil, tedy v čem spatřoval nezákonnost napadeného rozhodnutí správního rozhodnutí, popsal zejména tak, že *„... žalovaná nedostála svým zákonným povinnostem, neboť se v odůvodnění žalobou napadeného rozhodnutí vůbec nevypořádala s důkazy, které žalobkyně v průběhu řízení předložila. Soud v odůvodnění rozhodnutí žalované postrádá jakékoli úvahy, kterými se správní orgán řídil při hodnocení důkazů, které žalobkyně v řízení předložila. Zmíněný nedostatek nelze napravit ve vyjádření k žalobě, neboť účastníkům řízení je tak*

odňata možnost jakékoli reakce. V této souvislosti soud nemohl přehlédnout ani skutečnost, že žalovaná ve svém rozhodnutí vůbec neakceptovala změnu příjmení nezletilého.“

Námítkami, které stěžovatelka uplatnila, by se kasační soud mohl zabývat jen v řízení, kde by předmětem soudního přezkoumání byly právě ony důvody, pro které krajský soud napadené rozhodnutí zrušil. Tak tomu ale v posuzované věci není.

Stěžovatelka jako důvody kasační stížnosti odkázala na ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s., tj. nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení a nepřezkoumatelnost spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Nejvyšší správní soud se již opakovaně zabýval otázkou formulace kasačních důvodů, jejich podřaditelnosti pod důvody uvedené v § 103 odst. 1 s. ř. s. a míru jejich konkrétnosti. V usnesení ze dne 18. 3. 2004, č. j. 1 As 7/2004 - 47, vyslovil závěr, že „*kasační stížnost, tedy i uváděné důvody, o jejichž existenci se kasační stížnost opírá, musí soud posuzovat podle jejich obsahu (§ 41 odst. 2 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s.), nikoliv podle jejich formálního označení. Jinak řečeno, konkrétně uváděné důvody, o něž stěžovatel kasační stížnost opírá, musí být svým obsahem podřaditelné pod některý z důvodů, které soudní řád správní v ustanovení § 103 odst. 1 jako důvody kasační stížnosti vymezuje. Pokud takové obsahové podřazení není možné, jedná se o důvody jiné, v § 103 odst. 1 s. ř. s. neuvedené.*“ Dále Nejvyšší správní soud opakovaně judikoval, že není důvodem kasační stížnosti, jestliže stěžovatel nekonkretizuje vady v řízení či vady v právním úsudku, jichž se krajský soud podle stěžovatele dopustil. Vymezení rozsahu kasační stížnosti a specifikace jejich důvodů leží v důsledku dispoziční zásady, která ovládá řízení o kasační stížnosti, na stěžovateli.

Nepochybně platí, že pokud ze znění kasační stížnosti jsou důvody seznatelné a podřaditelné pod zákonné kasační důvody, není rozhodující, že stěžovatel své důvody formálně nepodřadí jednotlivým zákonným ustanovením, či tak učiní nepřesně. Pokud je v kasační stížnosti uvedeno, jaké konkrétní vady v řízení či v úsudku se měl soud dopustit a z čeho to stěžovatel dovozuje, kasační stížnost ob stojí. Přitom argumentace proti právnímu posouzení musí vycházet z důvodů napadeného rozsudku (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, dostupný na www.nssoud.cz).

V posuzované věci sice stěžovatelka formálně namítá důvody dle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s., ale již z obsahu její kasační stížnosti je zřejmé, že vlastním rozhodovacím důvodům krajského soudu plně porozuměla a dokonce s nimi výslovně souhlasí. Rozsudek krajského soudu i s přihlédnutím k této skutečnosti nelze považovat za nepřezkoumatelný, jsou z něj i dle názoru Nejvyššího správního soudu zcela zjevné úvahy krajského soudu, které jej vedly k vydání daného zrušujícího rozsudku. Stěžovatelka pak nenamítá ani žádné další vady řízení před krajským soudem ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. ve vztahu k rozhodovacím důvodům zrušení jejího žalobou napadeného rozhodnutí, které by měly za následek nezákonnost daného rozsudku krajského soudu a ani Nejvyšší správní soud neshledal, že by rozhodnutí krajského soudu trpělo vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.). Ani ve vztahu k důvodu kasační stížnosti podle §

103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. stěžovatelka věcně pod toto ustanovení nepodřadila žádné konkrétní tvrzení týkající se právního posouzení (vlastních rozhodovacích důvodů) krajského soudu, pro něž tento soud zrušil správní rozhodnutí (naopak s těmito důvody souhlasila).

Stěžovatelka tedy v kasační stížnosti netvrdí, co vlastně krajskému soudu proti jeho rozhodovacím důvodům (důvodům kauzálním pro rozhodnutí) vytýká. Stěžovatelka se zabývá hodnocením skutkového stavu a z něj vyvozuje právní závěry, jimiž polemizuje s názorem krajského soudu, učiněném toliko jako *obiter dictum* napadeného rozsudku. Z obsahu kasační stížnosti lze tedy dovodit pouze to, že stěžovatelka nesouhlasí s právním názorem krajského soudu, který byl vysloven nad rámec vlastních rozhodovacích důvodů rozsudku. Přitom ale jen právní názor, který soud v řízení o žalobě vysloví jako důvod zrušení, je pro správní orgán závazný (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). V konkrétní věci byl tímto závazným právním názorem náhled krajského soudu na přezkoumatelnost rozhodnutí žalované, a proto přípustnou může být jen kasační stížnost, mířící proti tomuto názoru a popírající ho s příslušnou právní argumentací.

Napadala-li stěžovatelka rozsudek pro nesprávné posouzení právní otázky, bylo na ní, aby konkretizovala, v čem spatřuje nesprávnost právní otázky rozhodné pro výrok napadeného rozsudku. Jinak řečeno, bylo na stěžovatelce, aby v kasační stížnosti tvrdila, že rozhodnutí správního orgánu přezkoumatelné bylo a mělo být krajským soudem také přezkoumáno věcně. To ale stěžovatelka neučinila a vlastní rozhodovací důvod (a právní názor pro správní orgán závazný) nepopřela. Argumentovala-li proti právnímu názoru krajského soudu, který nepředstavoval vlastní rozhodovací důvod, a byl učiněn jen nezávazně, nemůže taková kasační stížnost napadeným rozsudkem krajského soudu účinně otrást a mířit mimo.

Nezákonnost rozhodnutí krajského soudu Nejvyšší správní soud nemůže na místě stěžovatelky sám v napadeném rozsudku aktivně vyhledávat; rozsah kasační stížnosti a specifikaci jejích důvodů určuje stěžovatel v důsledku dispoziční zásady, která ovládá řízení o kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud tedy nemůže dospět k závěru o tom, že rozhodnutí správního orgánu je přezkoumatelné, když to kasační stížnost netvrdí.

Lze tedy shrnout, že stížní námitky zpochybňující právní výklad krajského soudu, který byl učiněn *obiter dictum*, nad rámec důvodů pro které rozhodnutí stěžovatelky zrušil, nemohou být uznány za zákonný důvod kasační stížnosti. Brojí-li stěžovatelka v kasační stížnosti proti důvodům rozhodnutí soudu, které nejsou pro správní orgán závazné a jež nebyly podkladem pro výrok tohoto rozhodnutí (zde pro zrušení rozhodnutí žalované pro jeho nepřezkoumatelnost), jde o jiné důvody kasační stížnosti než ty, které jsou v ustanovení § 103 s. ř. s. uvedeny. Taková kasační stížnost je proto nepřípustná dle ustanovení § 104 odst. 4 s. ř. s. (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 11. 2007, č. j. 8 As 52/2006 - 74, dostupný na www.nssoud.cz).

Na základě výše uvedených důvodů tedy Nejvyšší správní soud kasační stížnost stěžovatelky pro nepřípustnost odmítl [§ 104 odst. 4 s. ř. s., § 46 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 120 s. ř. s.].

Přes výše uvedené se však s ohledem na okolnosti posuzované věci považuje Nejvyšší správní soud za vhodné se rovněž *obiter dictum* alespoň stručně vyjádřit k nezávaznému právnímu názoru krajského soudu, který učinil nad rámec rozhodovacích důvodů svého rozsudku. Krajský soud z existence poručnictví žalobkyně a jejího zemřelého manžela J. B. (prarodiče nezletilého) k nezletilému D. k datu vydání napadeného rozhodnutí žalované dovozuje, že jsou zcela nadbytečné úvahy žalované, zda v době úmrtí byl či nebyl nezletilý převážně odkázán na výživu zemřelého, neboť *podle pravomocného rozsudku soudu byl nezletilý svěřen svou výchovou i výživou* oběma poručníkům. K tomu Nejvyšší správní soud musí uvést, že podle ustanovení § 81 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině (dále jen „zákon o rodině“), se na vztahy poručníka (poručníků) a dítěte sice přiměřeně vztahují ustanovení o právech a povinnostech rodičů a dětí, ale současně podle druhé věty tohoto ustanovení *funkce poručníka nezakládá vyživovací povinnost k dítěti*. Toto ustanovení ostatně plně respektoval Okresní soud v Mladé Boleslavi ve svém rozsudku ze dne 29. 8. 2006, č.j. 21 P 68/2004 - 72, sp. zn. 13 P a sp. zn. Nc 287/2006, jež právní moci nabyl dne 4. 9. 2006 a který je také součástí správního spisu. Tímto rozsudkem okresní soud nijak nestanovil vyživovací povinnost žalobkyně a J. B. k nezletilému, ale „pouze“ je ustanovil poručníky nezletilého D., kteří jej budou *vychovávat, zastupovat a spravovat jeho majetek namísto rodičů*. K tomu je třeba poznamenat, že *výkon rodičovské zodpovědnosti a vyživovací povinnost* nelze vzájemně zaměňovat. Nelze tedy souhlasit s *obiter dictum* vysloveným závěrem krajského soudu, že nezletilý D. byl pravomocným rozsudkem soudu „*svěřen výživou*“ oběma poručníkům a již výlučně z tohoto důvodu jsou nadbytečné úvahy žalované, zda v době smrti J. B. byl či nebyl převážně svou výživou odkázán na zemřelého. Nejvyšší správní soud však zdůrazňuje, že tento závěr vyslovuje pouze nad rámec důvodů tohoto rozhodnutí, přičemž jím zejména zamýšlel poukázat na skutečnosti, jež mohou být případně pro následující postup a rozhodnutí žalované významné, což však v tomto stádiu v prvé řadě závisí na hodnocení žalované, která bude ve věci opětovně rozhodovat.

O náhradě nákladů řízení Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s ustanovením § 60 odst. 3 ve spojení s § 120 s. ř. s., podle něž nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, byla-li kasační stížnost odmítnuta.

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. října 2010

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně

senátu